

ЛІ ЦЗИХУА

м. Чжензянь, Китай

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ КНР

У статті досліджується використання педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в освіті Китаю. Розкрито основні педагогічні концепції В.О.Сухомлинського та можливості їх впровадження в освітній процес КНР.

Ключові слова: педагогічна концепція, всебічний розвиток, емоційне навчання, педагогічний колектив, життєве навчання, "школа радості", гуманістичне виховання.

Постановка проблеми. Сьогодні у центрі освітнього процесу знаходиться особистість із її своєрідним внутрішнім світом, потребами, інтересами, почуттями. Формується така особистість завдяки гуманізації і демократизації навчально-виховного процесу школи, впровадженню нових педагогічних технологій, пошуку оптимальних концептуальних підходів до розвитку педагогічної науки. У ситуації формування глобального освітнього простору ці процеси обумовлюють постійне зростання наукового і практичного інтересу до вивчення досвіду інших країн.

Для вирішення цих проблем розвинені країни Європи і Північної Америки, а також країни, що вийшли у лідери світового прогресу, звертаються до різних педагогічних концепцій і технологій, які можуть сприяти формуванню нового покоління, готового успішно відповідати на виклики сучасності. У цих пошуках відбуваються нові відкриття наукової спадщини Василя Олександровича Сухомлинського і нове осмислення окремих сторін його педагогічної творчості.

До вивчення педагогічної концепції педагога-новатора звертаються багато сучасних вітчизняних дослідників, зокрема В. Антонець, О. Сухомлинська, С. Білецька, М. Богуславський, А. Гранкін, Н. Карпова, В. Ликова, М. Мухін, С. Соловейчик, Л. Подольна, І. Старцева, Г. Туюкіна, Т. Челпаченко та ін. У зазначених наукових працях розглянуто гуманістичні ідеї вченого, його методологічні принципи виховання дітей різних вікових груп, питання, пов'язані із співвідношенням особистого й суспільного в дитячому колективі, проблеми дидактики, підвищення психолого-педагогічної майстерності вчителів.

За радянських часів питання педагогічних теорій вітчизняних педагогів у Китайській Народній Республіці досліджували В. Клепиков, Н. Боревська, Н. Франчук. Предметом аналізу китайських учених, серед яких провідне місце займає Лі Цзіхуа, була проблема використання

спадщини В. О. Сухомлинського у виховному процесі навчальних закладів.

Актуальність дослідження. У Китайській Народній Республіці, країні бурхливого економічного зростання, також відбуваються процеси активного вивчення, узагальнення й адаптації різних соціальних і культурологічних ідей і концепцій. Особливі зміни відбуваються в системі освіти Китаю, яка в останні 20 років переживає процес реформування. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває досвід поширення і розвитку в освітньому просторі КНР особистісно-орієнтованої педагогіки Василя Олександровича Сухомлинського (1918–1970) – подвижника гуманістичної педагогіки, у творчості якого зосередилися ключові моменти світового педагогічного процесу ХХ ст., відбулися основні тенденції й основні альтернативи сучасної освіти.

Мета статті полягає в розкритті значення й визначенні можливостей упровадження педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в китайську педагогічну освіту.

Виклад основного матеріалу. Аналіз досліджень творчості українського педагога в Китаї, досвіду адаптації його педагогічних ідей і їх розвиток у якісно відмінному середовищі дає українській педагогіці можливість по-новому оцінити усталені погляди на актуальні освітні проблеми, подивитися на спадщину В. О. Сухомлинського під іншим кутом зору й у такий спосіб збагатити українську педагогіку новими ідеями.

У 50–60 рр. ХХ ст. наша країна, яка пережила жахи Великої Вітчизняної війни, поступово поверталася до мирного життя, однією з проблем якого стала відновлення діяльності школи. Для цього часу характерне повернення до традицій російської педагогіки, що побудована на засадах любові, пошани, свободи особистості, на принципах поваги до дитини, її індивідуальних особливостей і внутрішнього світу. Прикладом нової педагогіки є педагогічна концепція В.О. Сухомлинського, яка сильно вплинула на всю радянську педагогіку 60–80-х рр. ХХ ст.

В.О. Сухомлинський стояв біля витоків поширення руху вчителів-новаторів, відродження педагогіки співпраці, відновлення у вихованні пріоритету загальнолюдських цінностей, що відображено в його працях “Павлиська середня школа”, “Серце віддаю дітям”, “Народження громадянина”, “Розмова з молодим директором”, “Три листи про любов”. Загалом В.О. Сухомлинський написав понад 30 книг і 5000 статей, велика частина яких відома не тільки на Батьківщині, але й далеко за її межами – у Болгарії, Угорщині, Німеччині, Китаї, Польщі, Японії та інших країнах світу.

Узагальнення науково-педагогічних джерел Бі Шу-джі, Ван Ігао, Чжан Ченя, У Чень, Вей Шу Шеня, Сяо Су, свідчить про те, що В.О. Сухомлинський – найулюбленіший і найпопулярніший у Китаї радянський педагог. Він є одним з найвідоміших у цій країні зарубіжних фахівців. Понад 30 його праць перекладено китайською мовою, зокрема у 2001 р. видано “Вибрані твори” В.О. Сухомлинського у п’яти томах [4, с. 36].

У 1985 р. ЦК КПК і Держрада КНР запровадили курс на “підвищення якісних характеристик нації”, який став офіційною основою програми “якісно орієнтованого навчання” в школах та ВНЗ країни. Дискусії 1988 – 1989 рр. на сторінках китайських педагогічної літератури про особистість учнів продемонстрували пошуки більш гуманної парадигми освіти – “людина – первинна точка освіти”, “усе для людини”. Саме в цей період украї популярними виявилися гуманістичні ідеї радянських педагогів, таких, як В. Сухомлинський, Л. Занков, Ш. Амоношвілі, В. Давидов та ін. У соціалістичному Китаї система виховання за ідеалами В. Сухомлинського до сьогодні має велику популярність.

Так, у 2008 р. делегація з КНР привезла до Києва на виставку книжку “Наблизитися до великої педагогіки Сухомлинського”, видану китайською мовою. Китайські дослідники робіт Василя Олександровича зазначають, що й сьогодні, як і два десятиріччя тому, перечитуючи його праці, відчуваєш, що його теорія і практика варті всебічного вивчення [2].

Причину цього бачимо у тому, що педагогіка В.О. Сухомлинського вдало поєднує у собі таку привабливу для Китаю останніх кількох десятиріч соціалістичну й гуманістичну спрямованість. Педагогічна концепція В.О. Сухомлинського, спрямована на виховання всебічно й гармонійно розвиненого свідомого громадянина й щасливої людини, стала особливо популярною в КНР з початком періоду “реформ і відвертості”. Сформована на основі радянської педагогіки й

психології, вона водночас була наскрізь пронизана духом науково-технічного прогресу, новаторства, випереджала свій час.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що в Китаї досить важко реалізувати курс на якісно-орієнтоване навчання, яке як раз потребує такого “проривного духу й дій”, тому ідеї В.О. Сухомлинського, “поза сумнівом, можуть багато що підказати китайським діячам освіти”, – писала проф. Ван Ігао [1, с. 63-64].

На думку китайських науковців, В.О. Сухомлинський запровадив соціалістичну гуманістичну педагогіку, а це особливо важливо в Китаї, коли почався “час людини”, коли роблять дедалі більший акцент на значущості гуманітарних знань, гуманістичної спрямованості науки й техніки, захисту навколишнього середовища. Професор Ван Ігао справедливо вважає, що КНР потрібно запозичити ті ідеї В.О. Сухомлинського, які допоможуть у процесі навчання й виховання ще більше сформувати людські почуття, прищепити любов, звільнити учнів від важкого вантажу “навчання заради іспитів”, виховати у них гуманістичні засади [1, с. 63–64].

На відміну від традиційної педагогіки, яка розглядала етичне, розумове, фізичне, естетичне і трудове виховання як порівняно незалежні напрями, В.О. Сухомлинський розкрив їх взаємопов’язані елементи. Крім того, він установив діалектичний зв’язок між взаємостимулюючими процесами вроджених здібностей та всебічним розвитком особистості, які раніше були відірвані один від одного. Для Китаю, де емоційний розвиток того, хто навчається, традиційно ігнорували, дорогоцінним зерном, гідним запозичення, уявляється теорія “емоційного навчання” В.О. Сухомлинського, ключовим моментом якої є почуття, що пов’язують людей. Практика сільської школи, з якої народилася концепція В.О. Сухомлинського про зв’язок навчання з природою, уявляється для Китаю особливо близькою через власні пошуки 20-30-х рр. минулого століття. Варто підкреслити, що реалізовану в роботі Павлиської середньої школи концепцію вироблення цілісного трудового світогляду, з’єднання процесу навчання з працею (В.О. Сухомлинський видавав своїм випускникам два свідоцтва – звичайне та професійне) у практиці і радянської, і сучасної китайської школи неодноразово спотворювали. Зовсім не повністю вона реалізована й сьогодні, особливо на селі, тому китайські теоретики освіти сподіваються, що їхні директори й учителі сільських шкіл багато чому навчатися у В.О. Сухомлинського.

Як дуже корисні для працівників освіти оцінюють у КНР ідеї В.О. Сухомлинського про

управління педагогічним колективом, його вимоги до якісних характеристик учителів, які, на його думку, могли сформуватися тільки в шкільному колективі, об'єднаному загальними переконаннями й загальною вірою, яким керує директор – “учитель учителів” [5, с. 13].

Теорія і практика В.О. Сухомлинського щодо виховання середовищем можуть збагатити сприйняття учнів, розкрити реальне значення такого виховання. Ця концепція особливо близька китайським педагогам, тому що вона перегукується з ідеями найавторитетнішого вченого-педагога 1920-1930-х рр. Тао Синчжі, послідовника Дж. Дьюї й автора теорії “життєвого навчання”, який також писав про те, що виховання середовищем здатне укріпити тіло й душу, сформувати в учнів високі етичні якості й відчуття прекрасного. Доцільно звернути увагу на те, що з початком реформ у китайській педагогіці з'явилася течія “вчитися радісно”, створена під впливом ідеї В.О. Сухомлинського про перетворення навчального закладу в “школу радості” [1, с. 64].

Нещодавно в Китаї (місто Хуанши) за 11 місяців побудували школу, яка названа на честь В.О. Сухомлинського. Проектанти задумали цю школу як “школу радості”, про яку мріяв і яку все життя будував Висиль Олександрович. Школа складається з багатьох світлих просторих корпусів, навчається в ній п'ять тисяч учнів. У школі є музей В.О. Сухомлинського та пам'ятник йому. Педагоги дотримуються принципів гуманістичного виховання. Запроваджені чотири

відомі культу В.О. Сухомлинського: культ батьківщини, культ матері, культ рідного слова, культ книги. Студенти, які проходять практику в цій школі, складають обов'язковий залік щодо знання книги В.О. Сухомлинського “Сто порад учителям” [3, с. 5].

Висновки. За словами викладача одного з китайських педагогічних університетів Сяо Су, система В.О. Сухомлинського привертає увагу спрямованістю на пошану до кожної дитини, розумінням її самобутності й унікальності. Звичайно, ця система під впливом вимог сучасного життя постійно трансформується. Проте принципова основа залишається майже незмінною. Отже, серед наявних сьогодні систем виховання найретельнішого вивчення й упровадження вимагають саме педагогічні погляди В.О. Сухомлинського, які китайці називають “найгуманнішою педагогікою”.

Література:

1. Боровская Н. Е. Советская педагогика в оценках китайских ученых / Н. Е. Боровская // Педагогика. — 2007. — № 8. — С. 57—71.
2. Київська муніципальна газета “Хрещатик”. — Режим доступу : www.kreschatic.kiev.ua/print/news/1222766463.html
3. Ключек Г. Константы Василия Сухомлинского / Г. Ключек // Зеркало недели. -2008. — № 34. — С. 4—5.
4. Наумов Н. Д. Философско-педагогические идеи В. А. Сухомлинского и их развитие во второй половине XX столетия / Н. Д. Наумов // София: Рукописный журнал русской философии. — 2002. — № 5. — С. 36—41.
5. Сяо Су. Сухомлинский о школьном управлении и качествах учителя / Су Сяо // Биц-зяо, цзяоюй яньцзю. — 1998. — № 6. — С. 12—17.

ЛІ ЦЗИХУА

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ В. А. СУХОМЛИНСКОГО В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ КНР

В статье исследуется использования педагогических идей В. А. Сухомлинского в образовании Китая. Раскрыты основные педагогические концепции В. А. Сухомлинского и возможности их внедрения в образовательный процесс КНР.

Ключевые слова: педагогическая концепция, всестороннее развитие, эмоциональное обучение, педагогический коллектив, жизненное обучение, “школа радости”, гуманистическое воспитание.

LI CZYHUА

USE OF PEDAGOGICAL HERITAGE OF V.O. SUKHOMLYNSKYI IN EDUCATIONAL PROCESS OF CHINA

The article examines the use of pedagogical ideas of V.O. Sukhomlynsky in education of China. Reveals the basic pedagogical concepts of V.O. Sukhomlynsky and their possible implementation in the educational process of China.

Keywords: pedagogical concept, the development, emotional learning, teaching staff, teaching life, “Joy School” humanistic education.